

Ing. Marian Jurečka
místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí

V Praze dne - 4 -05- 2023
Č. j.: MPSV-2023/10624-222/1

Vážený pane veřejný ochránce práv,

reaguji na Váš dopis ze dne 10. ledna 2023 týkající se zjištění vzešlých z vašich návštěv psychiatrických nemocnic. Součástí dopisu byly i vybrané části ze zpráv z návštěv psychiatrických nemocnic z posledních 2 let, konkrétně se jednalo o nemocnice v Brně, v Kosmonosech a v Opavě.

Problémem, na které šetření poukazuje, je nedostatek služeb pro osoby s chronickým duševním onemocněním či kombinací onemocnění, u nichž se dlouhodobě vyskytuje náročné chování. Jedná se typicky o pacienty s mentálním postižením nebo autismem, pro něž není dostatek vhodných a dostupných sociálních služeb, přičemž pobyt těchto lidí v nemocnici není medicínsky nezbytný.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) si komplikovanou situaci těchto vybraných cílových skupin klientů sociálních služeb uvědomuje, stejně jako fakt, že v určitých oblastech je možné a nutné jejich podporu stále zlepšovat. K tomu, aby se zlepšila dostupnost tolik potřebných sociálních služeb, podnikáme dlouhodobě řadu kroků. Kromě níže popsanych konkrétních opatření je rovněž pro MPSV důležité pracovat na rozvíjení spolupráce s dalšími zainteresovanými subjekty. Dále i osvěta, kterou se snažíme důrazně upozornit na důležitost této problematiky, a doložit, že lidé s poruchou autistického spektra často spojenou s mentálním postižením (dále jen „PAS“), pro nás zkrátka nejsou neviditelní.

MPSV realizovalo v letech 2016-2023 systémový individuální projekt „Rozvoj systému sociálních služeb“, v jehož rámci se řešilo prostředí podpory pro zvyšování dostupnosti sociálních služeb se specifickými potřebami, mezi které patří i osoby s PAS. Jedním z výstupů byla Analýza počtu osob s PAS v ČR a jejich potřeb

v kontextu jednotlivých druhů sociálních služeb. V současné době se připravuje další navazující projekt, do kterého může být zařazena Vámi požadovaná analýza stavu, kolik lidí s náročným chováním, spojeným zejména s mentálním postižením či autismem, dlouhodobě pobývá v zařízeních pobytových sociálních služeb, a jaký podíl z těchto lidí představují děti, mladí lidé a starší lidé. Počátek realizace projektu je plánován na polovinu roku 2023.

V současné době nemáme přesná požadovaná data, ale dosavadní průzkumy poukazují až na 200 000 lidí s PAS, z nichž přibližně 15 000 osob potřebuje nějaký typ sociální služby a až okolo 5 000 z nich vyžaduje vyšší míru podpory, přičemž tato čísla se každoročně zvyšují.

V rámci projektu byl dále ve spolupráci se skupinou expertů zpracován návrh materiálně-technického a personálního standardu sociálních služeb pro osoby s PAS, který např. definuje, jak má vypadat vybavení sociální služby a jaký je minimální počet pracovníků a který byl v praxi využit jako podklad pro investiční výzvy MPSV na rozvoj sociálních komunitních služeb speciálně pro tuto cílovou skupinu, a to jako podmínka pro vybudování nebo renovaci zařízení či vznik zcela nových služeb.

MPSV má již dlouhodobě v prioritách dotačních řízení sociální služby zaměřené na osoby s PAS, a to v případě dotací investičních i neinvestičních. V rámci dosavadních dvou národních investičních výzev, zaměřených na služby pro osoby s PAS, již byl podpořen vznik 9 služeb s kapacitou 63 lůžek, a to celkovou částkou 82 948 000 Kč.

Dotace, kterými MPSV každoročně podporuje provoz těchto služeb, se od roku 2006 zvýšily o celých 77 %, z 9,6 mil. na 42,1 mil. Kč, přičemž počet podpořených služeb se konstantně pohybuje okolo 200 za rok. V rámci zmíněného projektu byla rovněž vytvořena metodika pro krajské úřady pro zjišťování dostupnosti sociálních služeb pro osoby s PAS, s cílem napomáhat krajům při lepším zjišťování a zajišťování dostupnosti sociálních služeb pro osoby s PAS. Metodika byla pilotována v pěti krajích (Olomoucký, hl. m. Praha, Středočeský, Jihočeský, Kraj Vysočina).

Vzhledem ke skutečnosti, že komunikační obtíže se u autistů mnohdy začínou projevovat již v raném dětském věku, nikoliv až v dospělosti, proto MPSV prostřednictvím projektů také podporuje rozvíjení využívání metod alternativní a augmentativní komunikace, které napomáhá v překonávání překážek nejen v psychiatrických nemocnicích, jež toto onemocnění přináší, a umožňuje tak těmto osobám kvalitnější a plnohodnotnější zapojení do společnosti.

MPSV si uvědomuje potřebu meziresortní spolupráce, proto se jeho zástupci zapojili do nové mezioborové skupiny vzniklé pod Úřadem vlády, která má za úkol vytvořit Národní strategii podpory lidí s intelektuálním znevýhodněním a chováním náročným na péči.

Skupina má více jak dvě desítky členek a členů, vedle resortů zdravotnictví a práce a sociálních věcí sdružuje například neziskové organizace NAUTIS, TUDYTAM, Mikasa, Naděje pro děti úplňku, Diakonie ČCE či profesní sdružení Českou psychiatrickou společnost. Skupina následně sestaví akční plán opatření, která uvedou doporučení obsažená ve Strategii v praxi. Mezi konkrétní kroky a opatření patří mimo jiné:

- vyrovnávání rozdílů v praxi jednotlivých poskytovatelů sociálních, zdravotních a školských služeb;
- instrumenty záruky a ochrany lidských práv a potřeb pacientek a pacientů;
- absolutní minimalizace rizika ohrožení klientek a klientů;
- stabilní podpora individuálních pečovatelek a pečovatelů.

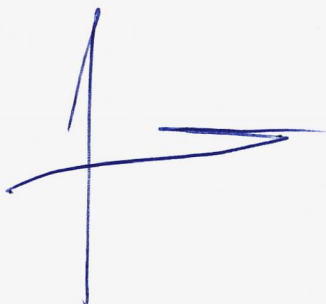
Tato skupina by se měla věnovat i Vámi navrhovaným tématům.

Na základě prvního jednání mezioborové pracovní skupiny dne 9. února 2023 oslovilo MPSV krajské úřady se žádostí o zapojení do plánované navazující pracovní skupiny za účelem diskuze k identifikaci bariér, které brání těmto lidem v přístupu ke vhodným službám a řešení konkrétních problémů těchto cílových skupin v systému sociální ochrany, i mimo kontext poskytování sociálních služeb.

Národní strategie by měla být základním východiskem změny s cílem přenést do České republiky dobrou praxi například ze zemí severní či západní Evropy.

Zároveň MPSV připravuje ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s úpravou zdravotních a sociálních služeb (zákon o dlouhodobé péči) s účinností od 1. ledna 2024, který bude řešit i výše uvedenou cílovou skupinu. Jedná se o další krok ke zlepšení situace osob s chronickým duševním onemocněním, u nichž se dlouhodobě vyskytuje náročné chování.

S pozdravem

Vážený pan
JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
Kancelář veřejného ochránce práv
Údolní 39
602 00 Brno